

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.α.

1→ Λάθος

2→ Λάθος

3→ Σωστό

4→ Σωστό

A1.β. Στον όρο «μέσον» αναφέρονται τα: «τὸ ἴσον» (συγκεκριμένα μ' αυτή τη λέξη δηλώνονται τα δύο ίσα τμήματα που βρίσκονται εκατέρωθεν του μέσου), «τοῦ πράγματος μέσον», «τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων», «πρὸς ἡμᾶς (μέσον)», «μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει» . Στον όρο «ἐλλειψις» αναφέρονται τα: «τὸ ἔλαττον», «ὀλίγον», «ὑπερέχεται», «ἐλλείπει».

Στον όρο «ὑπερβολή» αναφέρονται τα: «τὸ πλεῖον», «πολὺ», «ὑπερέχει», «πλεονάζει».

B1. Το μέσον, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, μπορεί να προσδιοριστεί με βάση δύο κριτήρια: τα αντικειμενικά και τα υποκειμενικά. α) Μέσον με βάση τα αντικειμενικά κριτήρια («κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα»): το μέσο αυτό σχετίζεται με τα ίδια τα πράγματα. Είναι αυτό που ισαπέχει από τα δύο άκρα του πράγματος. Θεωρείται αντικειμενικό, γιατί απορρέει από παρατηρήσεις και μετρήσεις, από επιστημονική δηλαδή γνώση, και γι' αυτό είναι ένα και αποδεκτό από όλους. β) Μέσον με βάση τα υποκειμενικά κριτήρια («πρὸς ἡμᾶς»): το μέσον αυτό δεν είναι ούτε πάρα πολύ, ούτε πολύ λίγο, ούτε είναι ένα για

όλους. Είναι σχετικό και ο προσδιορισμός του εξαρτάται από τον ίδιο τον άνθρωπο, ο οποίος με τη χρήση της λογικής μπορεί να συνεκτιμά διάφορους αστάθμητους και μεταβλητούς παράγοντες, όπως τις ιδιαίτερες ανάγκες του, τις περιστάσεις, την εποχή, τον τόπο, τα κοινωνικά πρότυπα.

B2. Με το «ούτω δὴ» ο Αριστοτέλης καταλήγει στο συμπέρασμα ότι κάθε «ἐπιστήμων», ειδικός τεχνίτης – δεν εννοεί εδώ ο Αριστοτέλης ειδικούς επιστήμονες όπως στα μαθηματικά, γιατί αυτοί ασχολούνται με το αντικειμενικό μέσο και όχι το υποκειμενικό – αποφεύγει την υπερβολή και την έλλειψη και επιδιώκει και προτιμά («αίρεῖται») το μέσον που προσδιορίζεται με υποκειμενικά και όχι με αντικειμενικά κριτήρια. Έτσι, ο Αριστοτέλης γενικεύει την πρακτική σημασία της υποκειμενικής μεσότητας και συγχρόνως με το ρήμα «αίρεῖται» θέτει και το ζήτημα της προαιρέσεως σε σχέση με τη μεσότητα. Στο συμπέρασμα αυτό, καταφεύγοντας και πάλι στην εμπειρία της καθημερινής ζωής, αναφέρει την κοινή διαπίστωση ότι ο κάθε τεχνίτης επιδιώκει το υποκειμενικό μέσον, αυτό που βρίσκεται σε συμφωνία με τις ανάγκες των ανθρώπων. Το μέσον αυτό το επιδιώκει «ζητεῖ» και το επιλέγει «αίρεῖται». Με το δεύτερο ρήμα στο ζήτημα της μεσότητας εισάγεται η ελευθερία της επιλογής και προστίθεται και η ψυχολογική διάστασή του, καθώς συνάγεται ότι η μεσότητα είναι επιλογή που εναπόκειται σε μας.

B3. 1→ β, 2→α, 3→α, 4→β, 5→ β

B4.

προστάσσω → σύνταξη
ἐπιστήμων → στάση

ἐλλείπω → ἔλλειμμα
λαμβάνω → λήμμα
ἔλαττον → ελάττωση

B5. Βασική επιδίωξη της ζωής για τον Δημόκριτο είναι η ευθυμία, η οποία αναφέρεται στην ψυχική γαλήνη και σταθερότητα και οδηγεί, κατά τον φιλόσοφο, στην ευδαιμονία. Σημαντικό στοιχείο στη φιλοσοφική του θεωρία είναι η τήρηση του μέτρου. Η υπερβολή ταράζει την εσωτερική ισορροπία, όπου υπάρχει υπερβολή ή ἔλλειψη συντελούνται μεταπτώσεις και προκαλούνται απότομες συγκινήσεις στην ψυχή. Η εσωτερική γαλήνη είναι συνυφασμένη με την απαλλαγή από έντονες αλλαγές στη διάθεση. Ο Δημόκριτος ισχυρίζεται, λοιπόν, πως εύθυμη, και άρα ευτυχισμένη ψυχή είναι μόνο εκείνη που διατηρεί το μέτρο. Η άποψη αυτή ταυτίζεται με τη θεωρία του Αριστοτέλη σύμφωνα με την οποία η αρετή είναι μεσότητα ανάμεσα σε δύο άκρα, την ἔλλειψη και την υπερβολή. Το βασικό χαρακτηριστικό του ευδαίμονος βίου, σύμφωνα και με τον Σταγειρίτη φιλόσοφο, είναι η συμμόρφωση της ψυχικής μας ενεργητικότητας με την αρετή.

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Πρέπει λοιπόν να ακούσεις πρώτα με συντομία τις απόψεις μας για την πόλη και τους πολίτες. Πόλη εμείς δε θεωρούμε τα οικοδομήματα, όπως για παράδειγμα τα τείχη, τα ιερά και τα οικήματα για την υποδοχή των πλοίων· αλλά αυτά αποτελούν ένα είδος σώματος σταθερού και ακίνητου για να δέχονται και να προστατεύουν τους πολίτες· όλο το βάρος το δίνουμε στους πολίτες· γιατί αυτοί είναι που γεμίζουν την πόλη,

σχεδιάζουν και εκτελούν το κάθε τι και την προστατεύουν, όπως είναι για τον καθένα μας η ψυχή.

Γ2. Σύμφωνα με το απόσπασμα, οι Αθηναίοι θεωρούν την πόλη ως ένα είδος σώματος και γι' αυτό φροντίζουν να την εφοδιάζουν με οικοδομήματα και με τείχη ώστε να είναι ασφαλής. Ωστόσο, το μεγαλύτερο βάρος της φροντίδας τους το δίνουν στους πολίτες, που είναι η ψυχή της πόλης. Γι' αυτό μέλημά τους είναι να κάνουν τους πολίτες ενάρετους στην ψυχή και δυνατούς στο σώμα, αφού με αυτόν τον τρόπο θα κάνουν καλή χρήση του εαυτού τους στον πολιτικό βίο και από την άλλη θα μπορούν να σώσουν την πόλη από τον πόλεμο διατηρώντας την ελεύθερη και ευτυχισμένη.

Γ3.

α.

ἀσφάλειαν → ἀσφαλεία

κατανοήσαντες → κατανοήσασιν(ν)

σφίσι αὐτοῖς → ἑαυτοῦ

β. ἀναπληροῦντας → ἀναπλήρου

ἐπιτελοῦντας → ἐπιτέλει

ἐπιμελούμεθα → ἐπιμελοῦ

γ.

τιθέμεθα → ἔθηκας

κατεσκευασμένον → κατεσκεύασας

δ.

ἰσχυροί → ἰσχυρότεροι

εὐδαίμονα → εὐδαιμονεστέραν

Γ.4.

α.

σε: Υποκείμενο στο απαρέμφατο προακοῦσαι

τάς ψυχάς: Ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, αιτιατική της αναφοράς στο ἀγαθοί.

σφίσι αὐτοῖς: Αντικείμενο στο απαρέμφατο χρήσεσθαι

εὐδαίμονα: προληπτικό κατηγορούμενο στο απαρέμφατο διαφυλάξειν και αναφέρεται στο υποκείμενό του πόλιν.

β. «ὡς κάλλιστον ἡμῖν εἶη»

Δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού στη μετοχή κατακοσμοῦντες.

Εκφέρεται με ευκτική γιατί δηλώνει την απλή σκέψη.

γ. «ὅπως ἂν οἱ πολῖται... γίγνοιτο»: Δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση που λειτουργεί ως επεξήγηση στη δεικτική αντωνυμία τοῦτο. Εκφέρεται με δυνητική ευκτική και δηλώνει το δυνατό στο παρόν-μέλλον.

Επιμέλεια: Πελώνης Θάνος - Ασημάκη Μαργαρίτα